

М. О. Мартем'янова
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент Онопрієнко Т.М.

Стилеформуєчий характер okazіональних композитів у прозі В. Фолкнера

Теорія okazіональності привертає все більше уваги з боку лінгвістів, які вивчають текстоутворюючі та експресивно-стилістичні функції нових лексичних одиниць. Всебічний аналіз індивідуально-авторських новотворів – позасистемних мовленнєвих одиниць, яким притаманне індивідуальне, усвідомлене одним або кількома носіями мови контекстне значення, становить одну з проблем сучасної лінгвістики. Незважаючи на значний доробок науковців [1-4], [6], [8-12] у визначенні сутнісних ознак okazіональних слів, їх лінгвістичні особливості у контексті художнього слова становлять значний інтерес у колі дослідників. Отже, дослідження художнього світу В. Фокнера як неординарного наратора та митця-новатора є актуальним та релевантним для сучасного мовознавства.

У сучасному мовознавстві теорія okazіональності розуміється як okazіональні явища мови різних типів та категорії okazіональності, які часто мають міжмовний характер і поширюються на різні сфери реалізації (художній, публіцистичний, розмовний стилі). Лінгвістичним підґрунтям okazіональності є потенційність мовної системи утворювати нові мовні парадигми, формувати новоутворення на основі існуючих мовних знакових систем, можливість поєднання раніше не поєднаних елементів мови для досягнення більшої експресивності та смислової навантаженості.

Вперше термін «okazіональне слово» був використаний Н. Фельдманом у статті “Occasional Words and Lexicography” у 1957 році, де він зазначив: «Існує тісний зв'язок між недовго живучими словами та контекстом, який викликає їх появу, також [ці слова] релевантні та особливо виразні, у той же час вони не можуть існувати незалежно від даного контексту» [16]. Науковець Е.І. Лістунова пропонує таке визначення: «okazіональне слово – це слово, яке не може вважатися постійним членом словникового складу мови» [7]. Таким чином, okazіональне слово – це нове слово, яке не закріплене у лексикографічних словниках, має особливу виразність та експресивність, створене за непридатними для мови дериваційними моделями та своє повне значення розкриває лише у конкретному контексті.

Цікавим для дослідження є художній простір американського письменника Вільяма Фолкнера. В. Фолкнер був оригінальним наратором із задатками митця-новатора. У своїх творах він переосмислює події, «витворює свій фікційний світ», як слушно зазначає Клент Брукс [13]. Усі зрілі твори письменника складають одну велику сагу про Південь, її трагедію та витоки. Мова творів письменника насичена авторськими композитами, які виділяють стиль В. Фолкнера, насичують прозу своєрідною Південною атмосферою. Під композитами в англійській мові розуміють нові лексичні одиниці, утворені внаслідок комбінації двох або більше основ, що є виявом дії закону семантичної компресії синтаксичних одиниць [5].

Велика кількість авторських композитів у текстах твору мають мотив існування у В.Фолкнера. По-перше, створюючи нові слова, письменник вирішує мовну проблему – заповнення лакун там, де в цьому є потреба. Наприклад, практичний фолкнеріанський вислів “frictionsmooth” («рівний, гладкий, від постійного тертя») бути доданий у словниковий склад англійської мови. Це слово дуже вірно описує об’єкт, який був згладжений від постійної механічної дії на нього, а не у процесі виробництва. Інші типові фолкнеріанські композити як “manvoice”, “womenvoices”, “girlvoices” також можуть бути додані до лексики англійської мови. Реалізуючи певну мету, авторські композити виконують важливу функцію підтримування мови «живою», «пульсуючою».

Інша причина, чому В. Фолкнер використовує так багато okazionalnih слів, пов’язана із біографією письменника та його власною творчістю. Одного разу під час інтерв’ю В.Фолкнер зазначив, що «мета кожного художника – арештувати рух, момент, яким є життя, зафіксувати його штучними засобами таким чином, що через 100 років, коли незнайомець буде дивитися на нього, він [рух] знову оживе, ніби це саме життя» [14]. Своєрідна мова творів автора – це спосіб вираження його «Південного часу», засіб фіксування моменту. Рух показує хід часу, він демонструє уявлення жителя Півдня про світ.

Характерним для стилю Фолкнера є складання складних слів, часто з оксиморонною основою. Більшість описів героїв-жінок у письменника містять такі композитні новоутворення: “womanevil”, “womangarments”, “womanshenegro”, “womanpinksmelling” і т.д. Більшість «чоловічих» слів подібні до таких жіночих:

“manoder”, “man-talking”; “manstale”, “mansmelling”. При чому, концепт поняття «жінка» містить більше негативних ознак, а концепт «чоловік» - позитивних.

Тенденцією більшості творів В.Фолкнера є утворювання слів за допомогою значимих префіксів *mid-* та *half-*: «midnight”, “midlight”, “halfight”, “halfdarkness”. Таким чином, автор доповнює недостачу мовленнєвих засобів вираження просторових орієнтирів. Також у творах знаходимо: “midchewing”, “midsnore”, “halfreclining”, “half-raised”.

Ще однією причиною введення великої кількості авторських композитних okazionalizmів у художній простір полягає у бажанні автора передати відчуття та враження, які житель Півдня отримує у процесі споглядання моменту життя. В. Фолкнер ніби зафарбовує слова, надає їм нових ознак за допомогою колірних композитів: “jonquilcolored”, “pinkcolored”, “parchmentcolored”, “twilightcolored”. Цю властивість репрезентують не лише композити із колірною ознакою, а й низка інших складених слів: “bread-hunger”, “scarce-broken”, “dreamrecovering”.

Авторські okazionalizmi В. Фолкнера можна згрупувати за різними ознаками. Наприклад, дослідниця Т. Фаєн [15] поділяє okazionalizmi В.Фолкнера на дві великі групи. До першої групи вона відносить складні слова, які мають загальногерманські корені, напр.: “care-kin”, “hive-dense” і інші. Другу групу складають слова, в основі яких неочікувано знаходимо негативні префікси у таких словах як “undecision” (замість “indecision”); такі негативні префікси додаються до слів, щоб створити протилежні за характеристиками лексичні одиниці замість того, щоб використати слова, які традиційно використовуються замість цих слів у протилежних значеннях, тобто автор вживає “unhaste”, замість того, щоб сказати “hurry”.

Часте використання Фолкнером складних слів є символом його винахідливого використання мови та словосимволізму, він розсуває межі артикуляції, щоб задовольнити свої конкретні естетичні потреби. Таке авторське застосування розширеного лексикону слів показує, що існуючі в англійській мові конвекційні засоби поєднання слів недостатні для фолкнерівського вивчення складних станів людської свідомості та пізнання.

Таким чином, авторські композити у творчості В. Фолкнера формують унікальний стиль письменника, насичують прозу своєрідною Південною

атмосферою, передають відчуття та враження, притаманні жителю Півдня, розкривають його ментальність та характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Виноградова В.Н. Стилистический аспект русского словообразования. – М., 1984. – 184 с.
2. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. – М., 1963. – 253 с.
3. Винокур Г.О. Маяковский – новатор языка. – М., 1943. – 136 с.
4. Герман В.В. Індивідуально-авторські неологізми у сучасній поезії. – Автореф. дис. канд. філол. наук. – Суми, 1998. – 20 с.
5. Дубравська Д.М. Композити як одне з основних джерел розвитку і збагачення словникового складу англійської мови (на матеріалах британського національного корпусу текстів (BNC) / Д.М. Дубравська // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К.: Логос, 2011. – С. 110-119.
6. Земская Е.А. Словообразование и текст // Вопросы языкознания. – 1990. – № 6. – С.17-30.
7. Листунова Е.И. Основы теории английского языка: Учебно-методическое пособие для студентов старших курсов специальности «Регионоведение». – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2003. – 144 с.
8. Лопатин В.В. Рождение слова. Неологизмы и окказиональные слова. – М., 1973. – 152 с.
9. Лыков А.Г. О некоторых особенностях образования сложных имен прилагательных. – Русский язык в школе. – 1969. – № 5. – С.74-80.
10. Мойсієнко А.К. Експресивні відприкметникові назви // Мовознавство. – 1985. – №1. – С.34-38.
11. Принцевський І.Т. Авторські новотвори в українському поетичному мовленні // Проблемы словообразования русского и украинского языков. – Киев – Донецк: Вища школа, 1976. – С.150-166.
12. Чабаненко В.А. Норми словотвору і мовна експресія // Мовознавство. – 1980. – № 2. – С.13-21.
13. Brooks C. Companion to William Faulkner. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1995. – 235 p.
14. Faulkner W. The Art of Fiction [Електронний ресурс]: William Faulkner//The Paris Review. – 1956. – №12. – Режим доступу: <http://www.theparisreview.org/interviews/4954/the-art-of-fiction-no-12-william-faulkner>.
15. Fayen T.T. In Search of the Latin American Faulkner. – Boston: University Press of America, 1995. – 290 p.
16. Uvarov E.B. Translation of Neologisms in English Economic Texts. – New York: Penguin Books USA Inc, 1988. – p. 90-98.